

010925-1

Zahrát opravdu dobře (a to znamená také v jistých mezích nově, osobitým způsobem) určitou vynikající skladbu, to znamená se dopracovat co nejdál k tomu, co oslovovalo samého tvůrce. A to nutně znamená, že nelze zůstat u hraní z listu, a že nelze zůstat u jednoho hraní, ale že je třeba zkoušet různé způsoby, jak skladbu zahrát. Zajisté, bude mnoho prostředních anebo i technicky zdatný hráčů, kteří to budou hrát bez těchto ambicí, ale i když jich bude hodně, nikdy se nemohou stát normou dostatečnosti. Ale ani nejlepší interpret s vrcholným podáním se nikdy nemůže stát „poslední“ normou, nýbrž znamená jen vysoko zvednutou laťku. Není žádné poslední, výlučné, vrcholné a už nepřekonatelé interpretace, neboť dílo samo žije a ožívá vždy znovu s novou interpretací, někdy ožívá k větší „dokonalosti“, někdy nedosahuje ani toho, čeho již bylo dosaženo, ale přesto může třeba i v pouhém detailu nově poukázat k něčemu, čeho si na dílo či v dílo ostatní ještě nepovšimli. A tak tomu není jen v hudbě a v umění, ale také v myšlení, ve filosofii (a jistě i v theologii). Přečíst dobře filosofický spis taky nelze hned po prvé; a chce-li někdo číst velké dílo víckrát, snad dokonce mnohokrát, musí se zároveň něčeho vzdát: nemůže číst všechny autory a všechno, co napsali a publikovali. Jistě, takové, kteří věci rozumí a přečtou mnohé, jsou cenní, protože mohou srovnávat, zpřítomnit kontexty nejenom svou tuchou, ale dokumentovaně, doloženě; ale ti se zase musí vzdát čtení, jež jde do největších hloubek a jež dokáže dokumentovat své porozumění na detailech, jež méně pozornému čtení nutně uniknou. A právě jen takoví unikátní čtenáři jsou schopni být „při“ věci a nejen „při autorovi“, neboť ani filosofickému autorovi nejde (a jemu obzvláště nikoli) o to, aby prezentoval sebe, ale aby propůjčil své myšlení a svou formulační dovednost (a vůbec všechno, čím disponuje) něčemu, co si svévolně nevymyslel, nýbrž čím on sám byl osloven (nebo i delší dobu oslovován, vždyť i schopnost porozumět tomu, čím jsme oslovováni, musí být nejen dána, ale musí být také kultivována, a zejména musí být stále znovu procvičována: vždyť tato schopnost sama nestačí, ale musí zůstat ve službách připravenosti uslyšet, tj. musí být vždy znovu živena očekáváním). Zvláště však je třeba dobře pamatovat na to, že tak, jako vrcholem hudebnosti není interpretace, ale tvořivost, zejména pak tvořivost skladatelova (byť nejenom), tak i ve filosofii (vůbec v myšlení) není posledním cílem nějakému dávno minulému nebo nedávnému či dokonce současnému mysliteli porozumět, ba ani dokázat toto své porozumění zprostředkovat dalším, ostatním svými interpretacemi, ale s pomocí starších i současných myslitelů (a třeba někdy i v polemice s nimi, ale bez polemiky není skutečné filosofické myšlení vůbec možné, a i taková polemika znamená nejčastěji velkou pomoc i tomu, kdo polemizuje) myslet něco nově, vydat se na cestu svým novým směrem, a přesto se na této nové cestě pokoušet zaslechnout to, co zaslechli anebo čemu aspoň naslouchali i ti druzí.

(Písek, 010925-1.)